

ня часткової сукупності формулюються висновки і оцінки більш узагальненого характеру. Аналізуючи один із способів попереднього прогнозування, слід зауважити, що він широко використовується напередодні чи в момент назрівання масштабних міжнародних подій та процесів. (З настанням XXI століття у світовій прогностиці все більшого поширення отримують прогностичні дослідження проблем глобалізації та регіоналізації). Застосування методу компаративістики (порівняльно-історичного аналізу) міжнародних відносин суттєво доповнює і збагачує екстраполяльне прогностичне дослідження.

Бібліографічні посилання:

1. **Ли В.Ф.** Теория международного прогнозирования / В.Ф. Ли. – М.: Научная книга, 2002. – 298 с.
2. **Мартино Дж.** Технологическое прогнозирование / Дж. Мартино. – М.: Прогресс, 1997. – 592 с.
3. Политическая энциклопедия. В 2т. – М.: Мысль, 2001. – Т.1./ Нац. обществ.-науч. фонд; Рук. проекта Г.Ю Семигин; Науч.-ред. совет: пред. совета Г.Ю. Семигин. – М.: Мысль, 2000. – 750 с.
4. **Braillard Ph.** Les relations internationales / Ph. Braillard, M.- R. Djalili. – Paris,. 1988. – 301 p.

УДК: 320 + 327.116 + 324(447)

Є. О. Попов

ІНСТИТУТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИКИ ЯК РОЗРОБНИКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Метою даного дослідження виступає аналіз ступеня і способів впливу неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики на політику Європейського Союзу. У роботі систематизовано функціонуючі у Європейському Союзі інститути інтелектуального забезпечення політики за чотирма великими групами.

Ключові слова: політична аналітика, політичний консалтинг, аналітичні центри, вплив на владу, доступ до ЗМІ, Європейський Союз, Європейська спільнота, інститути інтелектуального забезпечення політики.

Целью данного исследования выступает анализ степени и способов воздействия неправительственных институтов интеллектуального обеспечения политики на политическую деятельность Европейского Союза. В работе систематизированы функционирующие в Европейском Союзе институты интеллектуального обеспечения политики по четырем большими группами.

Ключевые слова: политическая аналитика, политический консалтинг, аналитические центры, влияние на власть, доступ к СМИ, Европейский союз, Европейское сообщество, институты интеллектуального обеспечения политики.

The purpose of this research is the analysis of the extent and methods of influence of non-governmental institutions to ensure intelligent policy on political activities of the European Union. In a systematic functioning of the European Union institutions intellectual support policies for the four groups.

Keywords: political analyst, political consulting, think tanks, the impact on power, access to the media, the European Union, the European Community, the institutions provide intelligent policy.

© Є. О. Попов, 2012

Інститути інтелектуального забезпечення політики грають важливу роль у розробці державної політики, в процесі прийняття рішень, а також в наданні дипломатичної підтримки членам Європейського Союзу. Разом з тим, варто відзначити, що європейські неурядові інститути інтелектуального забезпечення політики не вивчалися саме як політичні актори держав-членів Європейського союзу.

Метою даної роботи є розглянути ступінь і способи впливу неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики на політику Європейського Союзу. Іншими словами з'ясувати роль неурядових аналітичних центрів у розробці державної політики і становлення демократії та громадянського суспільства в Європейському Союзі.

Важливо підкреслити, що визначити ступінь впливу неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики на процес прийняття рішень досить проблематично. До цього висновку

прийшли деякі дослідники, аналізуючи щорічні звіти центрів які часто приводять окремі випадки, як приклад, свого впливу на процес прийняття рішень.

Європейські неурядові організації нараховують понад 3000 співробітників, що працюють над інтелектуальною складовою політики Європейського союзу. Слід визнати, що найбільш розвинені аналітичні структури в Німеччині, Австрії, Польщі та Великобританії. Значно відстають у розвитку інститути, що знаходяться у Франції та Італії.

Дані умови змушують неурядові аналітичні структури постійно вдосконалювати свою діяльність в таких аспектах як збір коштів, розширення мереж співробітництва, поглиблення спеціалізації, фінансова прозорість і збільшення продуктивності. Особливу увагу приділяють уявленням про незалежність аналітичних структур, робиться особливий наголос на репутації центрів, яка не повинна викликати сумнівів у суспільства і засобів масової інформації.

У той же час, сектор незалежної політичної аналітики в Європі стає сильнішим, оскільки збільшується число дрібних і вузькоспеціалізованих центрів.

Мозкові центри – це організацій, що займаються дослідженнями в області соціальних наук і розповсюдженням політичної аналітики, яка спрямована на сприяння процесу прийняття рішень.

Критерії оцінки інститутів інтелектуального забезпечення політики:

- Постійний характер діяльності
- Спеціалізація на виробництві суспільних політичних рішень
- Наявність і штаті співробітників, що займаються науковими дослідженнями
- Основою діяльності виступає виробництво ідей, аналізу та консультації
- Регулярне донесення результатів своїх досліджень до політичних і громадських структур
- Відсутність відповідальності за діяльність держаних політичних інститутів
- Прагнення у збереженні власної волі
- Навчання не пріоритетом діяльності
- Вплив досліджень на суспільство.

В академічному мозковому центрі (університет без студентів) упор робиться на високий рівень наукових досліджень та виробництві нових наукових ідей. Основою діяльності є систематичні дослідження і використання для аналізу безлічі факторів. Крім цього, використовується систематична обробка даних і послідовне застосування різних методів дослідження. Метою даних організацій виступає саме дослідження а не наукове обґрунтування поставленого замовником завдання.

Контрактні дослідницькі організації – схожі на академічні дослідницькі центри, але відрізняються джерелами свого фінансування. Бюджет таких організацій формується, в основному, за рахунок договорів з державними установами.

Центри пропаганди – основною метою є виробництво ідей і рекомендацій, дотримуючись, при цьому, певного набору переконань і цінностей. Центри пропаганди схильні розглядати свою роль в політиці як в виграш у війні ідей, а не в якості пошуку оптимальної політики.

Партійні аналітичні центри – організовані на платформі політичних партій, при цьому часто працюють на партійних чиновників, політиків і членів партії. Дослідження залежать від потреб і завдань партії.

Дослідження неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики як політичних акторів з'явилися порівняно недавно. Перша книга присвячена неурядовим аналітичним центрам була опублікована в 1971 році в Сполучених Штатах [1, с.27]. Найбільша активність у дослідженні неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики спостерігалися в 1980х, наприкінці 1990х і спочатку 21 ст. Значна частина цих досліджень була присвячена аналітичним структурам в Сполучених Штатах Америки та Великобританії. Вивчення неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики носить досить рідкісний характер [1, с.254].

Мозкові центри стали помітними суб'єктами політичної діяльності в середині 1970 коли їх діяльність стала орієнтуватися на широке висвітлення в суспільстві і взаємодії зі ЗМІ. До Європейського Союзу неурядові аналітичні структури інтелектуального забезпечення політики з'явилися на початку 1980х [3, с.114]. Однак, багато вчених відзначають, що ряд організацій у Великобританії, таких як Королівський інститут міжнародних справ і Федеральний інститут довіри Великобританії були створені близько 70 років тому. Цей факт пояснюється тим, що сам термін «мозкові центри» був введений в ужиток у 1903 році, тобто фактично неурядові аналітичні були відкриті заново і почали вважатися важливою складовою політичного процесу. При цьому, почала формуватися думка про те, що неурядові інститути інтелектуального забезпечення політики є об'єктивними і безпартійними науково-дослідними організаціями.

Дослідження ролі груп інтересів у формуванні політики Європейського Союзу досить великі і різноманітні. Однак, детальний аналіз неурядових аналітичних центрів Європейського союзу,

та їх ролі в розвитку європейських структур знайти буде важко. Шеррінгтон стверджує, що аналітична діяльність на рівні мозкових трестів в Європейському Союзі ігнорується [7]. Дане дослідження прагне внести свій вклад в розвиток досліджень присвяченим Європейським неурядовим інститутам інтелектуального забезпечення політики.

Роль аналітичних структур у формуванні Європейського Союзу складно переоцінити. Їх ідеї були важливі, оскільки вони продукували унікальні експерименти, неперевірені в інших країнах світу. Роль інститутів інтелектуального забезпечення політики можна визначити як «промоутерів» нових ідей і політики, оскільки у них присутній потенціал для стимулювання дебатов про розвиток європейських структур серед європейських лідерів та громадськості.

Як пояснює Шеррінгтон процес прийняття рішень в Європейському Союзі стимулює діяльність наукових і дослідницьких організацій. Оскільки система органів прийняття рішень досить різноманітна і існує достатньо багато можливостей для впливу на політичні рішення [7, с.175]. Таким чином, неоплуралістическій підхід активно заохочує діяльність груп інтересів у виробленні політики.

Безсумнівно, в минулому мозкові центри вплинули на політику Європейського Союзу разом з іншими експертами в галузі політики, однак, ступінь впливу досить важко виміряти. Шеррінгтон (2000), у своєму аналізі європейських аналітичних структур виділяє важливі випадки, коли такі організації допомогли сформувати майбутнє Європейського Союзу. Наприклад, була створена лобістська група для просування основоположних принципів Європейського Союзу, таких як вільне переміщення товарів, послуг, людей та капіталів. Таким чином, в 1980 роки був створений імпульс для подальшого розвитку європейського простору [7, с.181].

Мак Ганн і Уівер відзначають, що в 1998 році в Європейському Союзі функціонувало близько 670 мозкових трестів, більшість яких було створено в період після Другої світової війни. Велике зростання відзначався після зміни режиму в Східній Європі в 1989 році [4, с.234]. Даний факт можна пояснити появою стійких демократичних інститутів. Мозкові центри вимагають функціонування демократичної політичної системи, тому що вони повинні вільно висловлювати свої погляди. Таким чином, крах тоталітарних режимів у Німеччині, Австрії та Італії з 1943 по 1945 рік, кінець диктатури в Іспанії, Португалії та Греції в 1970-х років і політичні зміни у Східній Європі після 1989 року дозволили неурядовим інститутам інтелектуального забезпечення політики розвиватися.

Другим важливим фактором розвитку аналітичних структур є збільшення розмірів і функцій держави. Завдяки цьому зростанню збільшилася потреба в спеціальних знаннях. Неурядові аналітичні структури частково заповнили цю потребу, виступаючи в ролі консультанта уряду з політичних питань. Процес приватизації державних установ у 1980-1990-х роках збільшив залежність уряду від приватних та інших недержавних суб'єктів, таких, як консультанти, аудитори, мозкові центри та інші радники, для незалежної оцінки ефективності політики.

Третім фактором є підвищення відкритості влади в останні десятиліття. Особливо важливим фактором є спроби посиленої взаємодії зі структурами громадянського суспільства, наприклад, консультації на етапі планування політики. Цей фактор позитивно позначився на діяльності неурядових структур інтелектуального забезпечення політики. Така тенденція спостерігалася в роботі Європейської комісії яка при прийнятті рішень активно співпрацює зі структурами громадянського суспільстві і іншими групами, такими як неурядові організації.

Так само, варто зазначити, що неурядові інститути інтелектуального забезпечення політики вводять в оману дослідників оцінюючи їх впливовість. На суд громадськості не надаються помилкові рекомендації. Прикладом цьому можуть служити кілька центрів зі США, які намагалися продемонструвати актуальність військового нападу на Ірак.

Однак, труднощі вимірювання впливу неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики не суперечать важливості їх потенційного внеску в розробку державної політики.

Політичний попит на послуги неурядових інститутів інтелектуального забезпечення політики у всіх розвинених індустріальних і постіндустріальних суспільствах буде рости. З цього випливає, що рівень наданих послуг з боку неурядових аналітичних центрів, так само, буде збільшуватися.

Як відзначають МакГін і Вівер у аналітичних центрів є потенціал стати важливим елементом громадянського суспільства і третього сектору, внесок яких у процеси демократизації, так само, складно виміряти [4, с.65]. Мозкові центри є невід'ємною частиною громадянського суспільства і служать важливим каталізатором ідей [4, с.68].

В цілому, вплив аналітичних центрів сприяє існуванню демократичного діалогу в суспільстві. Оскільки вони вносять інтелектуальний внесок у політичний процес можна стверджувати, що велика кількість неурядових інституцій інтелектуального забезпечення політики стимулює інтелектуальне виробництво в державній політиці.

Варто відзначити, що більшість аналітичних центрів прагнуть до інтелектуальних інновацій. Дві основні ролі аналітичних структур: оцінка загальноприйнятих та поширення альтернативних концепцій політичних програм. При цьому, бажання з боку аналітичних структур кинути виклик існуючій структурі не є руйнівним. Таким чином неурядові аналітичні центри допомагають боротися з політичною апатією і сприяють розвитку демократії.

Області дослідження у європейських інститутах інтелектуального забезпечення політики досить великі. Переважає дослідження інституційних питань, пов'язаних безпосередньо з політичним полем. Методологія роботи європейських аналітичних структур, як правило, заснована на англо-американській практиці.

В цілому, можна зробити висновок що європейські інститути інтелектуального забезпечення політики ще не знайшли своє місце в європейській політиці. Експерти відзначають, що вони мають обмежений вплив на політику і громадську думку.

Бібліографічні посилання:

1. **Диксон П.** Фабрики мысли / П. Диксон / Пер. с англ. Под общ. ред. докт. экон. наук В. И. Седова. – М.: Прогресс, 1976. – 450 с.
2. **Brymanh A.** Quantity and Quality in Social Research / A. Brymanh. – Mass.: Alien and Unwin Winchester, 1988 – 208 p.
3. **Cantori L.J.** Comparative Politics in the Post-Behavioral Era / L.J. Cantori, A., Jr. Ziegler. – Colo.: Lynue Reiner Publishers, Boulder, 1988 – 426 p.
4. **McGann J.** Think Tanks and Civil Societies: Catalysts for Ideas and Action / James G. McGann, R. Kent Weaver. – Transaction Publishers, New Brunswick(U.S.A.) and London (U.K.), 2002 – 617 p.
5. **Miller D.C.** Handbook of Research Design and Social Measurement, 5th ed. / D.C. Miller. – Newbury Paric, Calif.: Sage, 2002 – 808 p.
6. **Heidenheimer A.J.** Comparative Public Policy: The Politics of Social Choice in America, Europe and Japan / A.J. Heidenheimer, H. Helclo, C.T. Adams. – 3d ed. – N.Y.: St Martin's, 1990. – 416 p.
7. **Sherrington Ph.** Influencing the European Agenda: Think Tanks and the European Union / Philippa J. Sherrington // Global Society – №14(2), – P. 173 – 189.

УДК 32.019.5

В. Ю. Полянська

ПРОБЛЕМА СИМВОЛУ ТА СИМВОЛІЗАЦІЇ В АСПЕКТІ ЕСТЕТИКИ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Розглядається проблема символу та символізації політичного простору крізь призму естетичної теорії та сучасних концепцій політичної науки. Особлива увага приділяється процесам символізації політичних цінностей, окремих процесів та явищ. Досліджується потенційна інструментальна функція символу в політичному процесі.

Ключові слова: символ, символізація політичного простору, політичний символ, естетика політичних відносин, символізація політичного лідера, символічна революція

Рассматривается проблема символа и символизации сквозь призму эстетической теории и современных концепций политической науки. Особое внимание уделяется символизации политических ценностей, отдельных процессов и явлений. Исследуется потенциальная инструментальная функция символа в политическом процессе.

Ключевые слова: символ, символизация политического пространства, политический символ, эстетика политических отношений, символизация политического лидера, символическая революция

The notion of symbol and symbolization of the political space in the aspect of aesthetic theory and modern concepts of the political science is researched. The symbolization of the political values, separate processes and phenomena is conducted. The perspective instrumental function of the symbol in political process is considered.

Keywords: symbol, symbolization of political space, political symbol, aesthetic of the political relations, political leader symbolization, symbolical revolution

© В. Ю. Полянська, 2012

Реалії сучасної політики сприяють розвитку досліджень ролі символів та символічного в політичних відносинах, а саме, аналізу політичних символів, символічної політики, символічного